

Een alarmerende hartenkreet

Boven zijn hoofdstuk in het rapport *Ruimte en richting* van het studie-deputaatschap 'Homoseksualiteit in de kerk' staat met grote blauwe letters: 'Een zijspoor, een dwaalspoor'. Daarmee typeert hij de richting die het rapport wijst.

Het alarmsignaal komt van Wolter Rose. Toch niet de minste. Als bewust celibatair levend homoseksueel zou je hem een ervaringsdeskundige kunnen noemen. In alle openheid en kwetsbaarheid heeft hij zich daarin laten kennen. En als accurate en gewetensvolle bijbelwetenschapper beschikt hij over meer dan voldoende kennis van zaken. Ook de lijst met geraadpleegde literatuur is indrukwekkend. Rose weet waar hij het over heeft! Het lukt mij niet mijn vingers in m'n oren te stoppen voor deze alarmerende hartenkreet. Wat beweegt hem ertoe deze indringende waarschuwing af te geven? In dit artikel wil ik daarvoor oog en oor hebben.

Rapportage

Na langdurige studie en intensieve gesprekken hebben de deputaten eindelijk hun studierapport klaar. Het is een lijvig verhaal geworden met veel en diverse informatie. Niet alleen een definitie van homoseksualiteit en het bijbelse kader komen in beeld, maar ook een historisch overzicht, de biologische aspecten, de identiteitsontwikkeling en trends. Interviews met homoseksuele gemeenteleden en hun pastors vormen een wezenlijk onderdeel van het rapport – het gaat immers over mensen. Lezenswaardig, inzichtgevend en leerzaam. Maar ook te veel en te gevoelig om in één artikel alles recht te doen. In dit artikel beperk ik me tot de tegenstem van Rose, die opklinkt in hoofdstuk 7 (p. 144-160). Leidt de aangewezen richting ons niet alleen op een zijspoor, maar ten diepste ook op een dwaalspoor?

Consensus

Uitdrukkelijk vermelden deputaten dat er over veel overeenstemming bestaat. Niet alleen vanuit het wetenschappelijk onderzoek over wat homoseksualiteit is, maar ook binnen het deputaatschap. De basis wordt gedeeld: de diepe verbonden-

Right way

Wrong way

heid in Jezus Christus, onze HEER, en het verlangen Hem te dienen en voor Hem te leven. Ook bestaat er geen twijfel dat de ander in alle oprechtheid de eer van God en het heil van homo's zoekt. Verschillen van inzicht tasten die verbondenheid in Christus niet aan.

Dat laatste helpt wel. Ook bij verschil van inzicht hoeft je elkaar niet te framen en – al dan niet stilzwijgend – te verwijten níet het heil van homofiele broeders en lesbische zusters op het oog te hebben! En Rose kun je daar al helemaal niet van betichten. Alleen daarom al is zijn inbreng behartigenswaardig en kun je die niet negeren.

Liefdevolle correctie

'In de Bijbel treffen we alleen teksten aan die gelijkgeslachte-lijke seks afkeuren.' Met instemming citeert Rose de conclusie van zijn mededeputaten. Ook in andere kerkgenootschappen in binnen- en buitenland die wat betreft confessionele overtuiging dicht bij de NGK staan, wordt deze conclusie getrokken. Bovendien wordt die gedeeld door een keur van ter zake kundige bijbelwetenschappers en theologen uit andere vakgroepen (147).

Roses grote probleem is dat de deputatenadviezen zich niet door de bijbelse wijsheid laten corrigeren en feitelijk het totaalonderwijs van Christus en zijn apostelen over huwelijk en seksualiteit op een essentieel punt op een zijspoor zetten (148).

Toch is 'correctie' het primaire leerdoel bij het wegwijs maken in het leven. De zoekende en tastende mens moet van Hogerhand wijsheid ontvangen voor het dagelijkse bestaan. Wijsheid en correctie verachten is typerend voor een dwaas (149, met verwijzing naar Spr.17) en leidt op een dwaalspoor. Vandaar dat de leerling in Spreuken ook indringend gewaar-schuwd wordt vooral *niet* te steunen op eigen inzicht en niet eigenzinnig te zijn (Spr. 3:5-7). Zeker de correctie door de HEER (Jahwe) moet je niet verwerpen. 'Want wie Hij liefheeft, wijst Hij terecht. Gelukkig de mens die wijsheid vindt, de mens die inzicht verkrijgt.'

Vertrouwen

Roses benadering getuigt mijns inziens van een diep en gelou-terd vertrouwen op Jahwe, de Heer die zich in zijn Woord aan ons laat kennen en zich liefdevol aan ons menselijk bestaan

verbonden heeft. Zelfs wanneer correctie en 'kastijding' pijn doen, hoeft je daar niet neerslachtig van te worden (149, Spr. 3:11-13).

In het onderwijs van Jezus Christus is 'correctie' eveneens een terugkerend leerelement (150). Hij is de 'Amen, de trouwe en betrouwbare getuige, het begin van Gods schepping'. Ook bij Hem komen liefde en correctie uit één Hand (150; Op. 3:19). En ook in de brief aan de Hebreëen is correctie een uiting van liefde (Hebr. 12:4-11). Het is een rode draad in het bijbelse onderwijs.

Het gaat volgens Rose om wijsheids- en kennisoverdracht. Dat is wat anders dan wijsheids- en waarheidsvinding (149). 'De resultaten' (onderstreping van Rose) van de leer oefeningen zijn van tevoren al bekend'(149). Wat mij betreft is dat een hoogst essentieel onderscheid als het gaat om de houding waarmee wij de Heilige Schrift 'ontvangen' (art. 5 NGB).¹ Het eerste vraagt om een ontvankelijke, een leer- en corrigeerbare houding. Het tweede getuigt van een zoekende attitude, die de wijsheid op een of andere manier tracht te vinden vanuit de mens.

Roses grote probleem is dat de deputaten- adviezen feitelijk het totaalonderwijs van Christus en zijn apostelen over huwelijk en seksualiteit op een essentieel punt op een zijspoor zetten

1 In een volgend artikel hoop ik terug te komen op dit we-zenlijke verschil in houding ten opzichte van Gods Woord.

Leerdoel

De mate waarin iemand openstaat voor deze leerzame correctie is bepalend voor de richting die hij – zichzelf en anderen – wijst. De leerling die ontvankelijk is en zich laat vormen, plukt daar op den duur de vruchten van. Wie gehoor geeft, ontvangt een bestaan in vrede en gerechtigheid (151, Heb. 12:4-11). *‘Een weg die leidt naar leven: dat is iemand die correctie ter harte neemt. Maar wie vermaning naast zich neerlegt, is iemand die op een dwaalspoor leidt’* (150, Spr. 10:17).

Een dwaalspoor

Hoe leiden deputaten door middel van hun adviezen dan op een zijspoor, dat Rose zelfs bestempelt als een dwaalspoor? Op drie manieren.

1. Deputaten verklaren Romeinen 14 en 15 tot ‘richtinggevend’ bij het omgaan met verscheidenheid en verschillen in de kerk. Dat klinkt – zeker in deze postmoderne en geëmotionaliseerde tijd – aannemelijk, maar Rose wijst erop dat dit bijbelgedeelte over ‘eten en drinken’ slechts een begrensde focus en een beperkte reikwijdte heeft. Daardoor heeft het – ook binnen het hele oeuvre van Paulus – als het gaat over de ethiek van huwelijk en seksuele relaties maar weinig gewicht. Blijkens het Woord van God zijn andere issues veel zwaarder, omdat die iemands deel hebben aan het Koninkrijk van God bedreigen.
2. Het gesprek wordt niet *daadwerkelijk* (cursief van mij, JW) gevoerd bij een open Bijbel, ondanks een aanbeveling

**We moeten het héle
oeuvre van Paulus
richtinggevend laten zijn.
Volgens Rose zou het
een moedige stap zijn
om dat te doen**

van deputaten zelf. De geloofwaardigheid daarvan wordt ondermijnd door hun eigen pleidooi om ruimte te maken voor gelijkgeslachtelijke verbintenissen met een seksuele dimensie.

3. Ondanks een eerdere consensus dat níet te doen, wordt in het rapport hermeneutiek toch ‘een activiteit die volgt op de exegese, waarin de kloof tussen een oude tekst en een moderne lezer overbrugd moet worden’. Daardoor wordt ‘met mooie woorden ten diepste Gods Woord naast ons neergelegd’ (156).² Rose zou voor een lief ding willen dat hij het niet hoefde te zeggen, maar hij kan niet anders concluderen. Uiteindelijk geven eigen ervaring, intuïtie en emotie de doorslag (148).

Gewicht

‘Eten en drinken’ zijn issues met een beperkt gewicht en vormen ‘slechts’ een aangelegenheid tussen ons en God. Vanuit het perspectief van het Koninkrijk van God ziet Paulus geen ruimte voor verschil van mening bij zaken van hoog gewicht. Welke zijn dat? ‘Porneia (‘verboden seks’), inclusief de gelijkgeslachtelijke variant, is zo’n onderwerp. In zulke gevallen spreekt de apostel in de gebiedende wijs: ‘vlucht weg van porneia, of vlucht weg van de afgodendienst’ (1 Kor. 6:18; 1 Kor. 10:14). Deze twee thema’s staan – vaak in deze volgorde – in de Top Drie bovenaan in lijsten van zondig gedrag, dat een bedreiging vormt voor iemands deelhebben aan het Koninkrijk van God. Zaken als ‘eten en drinken’ kom je daarin niet tegen (152).

We moeten het héle oeuvre van Paulus – inclusief 1 Korintiërs 5-7 – richtinggevend laten zijn.³ Volgens Rose zou het een moedige stap zijn om dat te doen. Het heeft namelijk een paar indringende consequenties. De Paulus van Romeinen 14 kan niet worden uitgespeeld tegen de Paulus van Romeinen 14. Deputaten moeten zich dan laten doorverwijzen naar 1 Korintiërs 5-7. En de oproep om het bestaan van verscheidenheid aangaande gelijkgeslachtelijke relaties met een seksuele dimensie te accepteren zal niet langer te verdedigen zijn met een beroep op de Bijbel. (153)

Pijn

De alarmerende hartenkreet welt op uit pijn. Letterlijk. Rose vertelt dat er in zijn hoofd kortsluiting ontstaat en dat hij er buikpijn van krijgt. Waar gaat die pijn op terug? Niet op zijn

eigen worstelingen en levenspijn. Het gaat om het hart van het probleem. De vraag is niet of je wel of niet compassie hebt met homo's en met hun wel en wee begaan bent. De vraag is evenmin of je hart voor hen hebt. De kernvraag is of we bij het hen terzijde staan en liefdevol opvangen daadwerkelijk blijven opereren vanuit het *'Sola Scriptura, tota Scriptura en sola fide'*.

Rose vindt dat de aanbeveling van het rapport om het gesprek te voeren bij een open Bijbel niet geloofwaardig is. En niet de beperkte zeggingskracht van Rom. 14-15 zou richtinggevend moeten zijn, maar het veel zwaarwegender héle oeuvre van Paulus, inclusief 1 Kor. 5-7 (155). Volgens Rose leggen we met mooie woorden ten diepste Gods Woord naast ons neer (156). Vervolgens moeten we onze weg zoeken vanuit een door deputaten geconstrueerde karakterschets van God.⁴ Afgevaardigden van buitenlandse kerken protesteerden ter synode hiertegen. Zij kregen bij deputaat Van Loon geen gehoor. Volgens hem ging het om een nieuwe situatie, waarvoor we nieuwe wijsheid moeten vinden (ND 3 febr. 2024). De vraag is of dat dan werkelijk bijbelse wijsheid is of eerder getuigt van eigen wijsheid.

Drie fasen

Deze uiterst gevoelige problematiek speelt zich niet alleen af binnen de NGK, maar is wereldwijd razend actueel. In navolging van Christopher Seitz onderscheidt Rose drie fasen in de route naar acceptatie van gelijkgeslachtelijke relaties met een seksuele dimensie. Eerst wordt beweerd dat relevante passages in de Bijbel anders uitgelegd moeten worden. Vervolgens wordt toegegeven dat de teksten wel degelijk aangeven wat altijd al gedacht werd, maar zegt men dat de Bijbel zoets is als een globale leidraad bij onze keuzes. Tenslotte wordt betoogd dat de Bijbel ons niet verder helpt: wat we in onze tijd meemaken, was in bijbelse tijden onbekend (154). Volgens Rose zitten we in fase 2. Mijn inschatting is dat we al in de laatste fase zijn beland. Zo schrijven deputaten: 'Homoseksualiteit is een modern concept, dat we als zodanig niet terugvinden in de Bijbel' (103).⁵

Christopher Seitz participeerde jarenlang in gesprekken over Bijbel en homoseksualiteit. Volgens hem bevindt de uitleg van de Bijbel zich in een crisis. Maar de Bijbel moet iets te zeggen kunnen hebben *'zonder dat er andere krachten nodig zijn om dat te reguleren, of zonder een speciale hermeneutiek van buiten de tekst in te voeren, zodat we kunnen weten wanneer en waar hij kan spreken'* (154, citaat Seitz).

Moed

De tegenstem van Rose heeft mij diep geraakt. Die getuigt van grote moed en een sterke ruggengraat. Rose durft zijn stem te laten horen en durft binnen het deputaatschap en ten overstaan van de kerken zelfstandig positie te kiezen. Maar bovenal getuigt het van liefde voor zijn HEER, van een ontvankelijk willen luisteren naar de stem van de Herder van zijn ziel, naar diep respect voor zijn heilig Woord. Zijn spirituele attitude legt hij ontroerend open met een citaat uit Ps. 119: *'U bent goed geweest voor uw dienaar, HEER, zoals u hebt beloofd. Leer mij goed oordelen en onderscheiden, ik heb vertrouwen in uw geboden. [...]* *Ik dwaal rond als een verloren schaap. Zoek uw dienaar, want ik vergeet uw geboden niet.'* ~ een bidder (Ps. 119:65-66, 176)

Aangrijpend wat mij betreft. Een kijkje in zijn binnenkamer, waar de omgang tussen hem en zijn Heer zich voltrekt. Ten diepste weten alleen hijzelf én onze Heer wat daarachter in hem leeft en wat zich tussen hen in de loop van de tijd heeft afgespeeld.

- 2 Rose verwijst hier naar een Overeenstemming aangaande hermeneutische uitgangspunten uit 2013 van twee commissies uit de NGK en GKv, waarin consensus werd uitgesproken: hermeneutiek mag geen middel zijn om met mooie woorden ten diepste Gods Woord naast ons neer te leggen. Volgens Rose gebeurt dat laatste in dit deputatenrapport juist wél.
- 3 Er mag dus geen sprake zijn van selectief winkelen in Gods Woord: tota Scriptura!
- 4 Ook daar hoop ik in het volgende artikel op terug te komen.
- 5 Deze beweging wordt gestimuleerd door De Bruijne. Deputaten melden dat hij te rade wil gaan bij de grotere bijbelse lijnen en een pleidooi voert voor een partnersverbond. Hij ziet dat als een volwaardige structuur op weg naar het koninkrijk. Volgens deputaten valt deze ruimte terug te voeren op de openbarings- en inspiratieleer. Niet-accepterende visies gaan er meestal van uit dat de heilige Geest via Paulus ook alle latere tijden en contexten insloot. Maar volgens De Bruijne past God zich aan aan tijd en context van de openbaring en zijn er momenten, waarop we niet anders kunnen dan concluderen dat God het niet nodig heeft gevonden om verstaansbeperkingen te corrigeren (86). Waarvan acte! Het valt niet meer te ontkennen dat er grote verschuivingen gaande zijn inzake de openbarings- en inspiratieleer. Niet alleen het gereformeerde belijden, maar ook het Woord is in geding!

Onontwikkbaar

Nogmaals: de vraag is niet of je in deze tijd compassie hebt met onze geliefde homofiele broeders en zusters en hun veiligheid in de kerk en (eeuwig) heil voor ogen houdt. Die suggestie trekt de bezinning en het broederlijk of kerkelijk gesprek uit z'n voegen.

De meest essentiële vraag legt Rose zelf op de synodetafel. Hij sluit zijn hoofdstuk af met nog een citaat van Seitz: *'De Bijbel verliest zijn reputatie op het specifieke gebied van toereikendheid en betrouwbaarheid. En geen enkele zaak, hoe goed bedoeld ook, kan dat als aanvaardbare bijwerking hebben'* (157). Rose neemt die onaanvaardbare bijwerking niet voor zijn rekening, ook al kost hem dat offers. Hij wil in vertrouwen op de hemelse wijsheid van God de weg naar een leven in gerechtigheid volgen en niet een zijspoor inslaan, dat naar zijn mening ook een dwaalspoor is.

Wanneer Rose gelijk heeft – en ik denk dat dat inderdaad het geval is, maar daarover bij leven en welzijn in een volgend artikel – legt hij met zijn laatste zin de meest essentiële vraag op de tafel van de kerken en de synode.

In mijn woorden: houden we vast aan de betrouwbaarheid, het gezag en de geloofwaardigheid van Gods Woord, zoals we dat als kerken belijden, of offeren we dat op? Ontvangen en geloven wij 'zonder in enig opzicht te twifelen alles wat zij bevat' (art. 5 NGB), boven de talrijke stemmen en meningen van mensen uit (art. 7 NGB)? Vertonen de kerken nog het primaire kenmerk van een echte kerk, namelijk dat zij boven alles luistert naar en gehoor geeft aan de stem van de wijze en liefdevolle Herder en zich dáárom in alles richt naar het zuivere Woord van God (art. 29 NGB)?

De stem van Rose is het meer dan waard om te worden gehoord, begrepen ... én in alle ernst gewogen. ■

Geven we gehoor aan de stem van de wijze en liefdevolle herder?

Jacques Callot, *Bergrede* (detail)